



## ECZA KOOPERATİFLERİ

Her ne kadar bölgemizin Ecza Kooperatifleriyle tanışması 1990 yılının başında olmuşsa da Türkiye’de ecza kooperatifleri 1979 yılında o dönemin kurucularının tanımıyla “ekonomik koşulların çok kötü olduğu bir dönemde, eczacıların dışında gelişerek her türlü şartı doğrudan eczanelere yansıtan bir sistemin sorumsuzluğuna, dayatmacılığına tepki olarak ve eczacının kendisinin göremediği ilacın sanayi ve dağıtım kanalı boyutunun içine girilerek bu konuda da eczacı bilgilendirilmesinin sağlanması amacıyla, eczacı örgütlerinin önderliğinde başlayan” bir hareket olarak tanımlanmaktadır.

Bu hareket 10 yıl gibi bir sürede 10 şubeye ulaşarak 1989 yılında TEKB’yi (tüm eczacılar üretim, temin, dağıtım kooperatifleri birliği) kurdu.

Ecza Kooperatifleri ile ilgili kısa bir tanım yaparsak “eczacıların eşit katılımıyla oluşturulan ekonomik meslek örgütleridir” diyebiliriz, tüzüğünde de çalışma yöntemi; AÇIK YAPILANMA, GÖNÜLLÜ ORTAKLIK ve DEMOKRATİK YÖNETİM olarak tarif edilmektedir.

1993 yılında üye olduğum Ecza Kooperatiflerinin tanım ve amaçlarına uygun yapılanmadıklarına ve çalışmadıklarına tanıklık etmek ile beraber son yıllarda görüşüp konuştuğum tüm eczacılarda da bu görüşün hakim olduğunu gördüm. Her ne kadar Ecza Koop. yöneticileri bunun böyle olmadığını söyleseler de, kooperatiflerin amacının dışında davrandığı kanaatinin oluşmasının ana sebeplerinden biri, kooperatiflerin tek kişilerce, ortak akıl önemsenmeden yönetilmeye çalışılmasıdır.

Ecza Kooperatifleri için yaptığımız “ekonomik meslek

***Bir meslek örgütünün yapısı ekonomik de olsa, siyasi de olsa bu örgütün temel prensibi; meslek ve meslektaşları ile ilgili genel kazanımlar doğrultusunda hareket etmek ve sürekli bu şekilde davranmak olmalı ve aynı amaç için kurulmuş yapılar ve kişilerle birlikte davranma zorunluluğu bulunmalıdır.***



**Ecz. Mehmet Kaya**

örgütleridir” tanımının zaman içerisinde meslek tanımı çıkarılarak, içinin boşaltıldığı ve kooperatiflerin bilgisiz ve yetersiz kişiler tarafından yönetilen ekonomik kuruluşlar haline getirildiğini görüyoruz.

Bir meslek örgütünün yapısı ekonomik de olsa, siyasi de olsa bu örgütün temel prensibi; meslek ve meslektaşları ile ilgili genel kazanımlar doğrultusunda hareket etmek ve sürekli bu şekilde davranmak olmalı ve aynı amaç için kurulmuş yapılar ve kişilerle birlikte davranma zorunluluğu bulunmalıdır. Ancak bunun böyle olmadığını, TEKB ve Ecza Kooperatiflerinin, eczacının en büyük örgütü olan TEB ve onu oluşturan odalar ile ilişkilerine baktığımızda görüyoruz. Gerek devlet tarafından, gerekse de ilaç sanayinin eczanelere yaptığı dayatmalara karşı eczacıyı korumanın olmazsa olmazı; TEKB ve TEB in birlikte hareket etme zorunluluğudur. Fakat

her iki yapıya da baktığımızda birlikte davranma becerisi gösteremedikleri için, eczacıya şimdi ve gelecekte büyük zararlar verecek bir yapılanmanın sorumlusu konumundalar.

TEB yöneticileri ile eczacı odası başkan ve yöneticilerine baktığımızda büyük kısmının kooperatiflere üye olmadıklarını veya sadece üye etiketlerinin bulunduğunu, hiçbir katkıların olmadığını ve her türlü mesleki etkinlikte Ecza Kooperatiflerini yok sayar bir tutum içerisinde olduklarını görüyoruz. Ecza kooperatifi yöneticileri de, meslek örgütü seçimlerinde, seçilecek kişilerin kooperatif bilinç ve birikimine bakmamakla birlikte, geçmişte kooperatiflere, kooperatifçiliğe zarar veren kişilerin arkasında durmak ve onları desteklemekte hiçbir sakınca görmemektedirler, sanki ecza kooperatifi yöneticileri bu





olgunun böyle devam etmesini ister gibi, dar bir kalıp zihniyeti içerisinde hareket etmekte. İster istemez insanın aklına şu soru geliyor "ekonomik meslek örgütlerimiz" olarak tanımladığımız Ecza Kooperatiflerimiz, sadece isimleri "ECZA KOOPERATİFİ" olan birer ecza depolan mı yoksa? Yalnız bunlar değil beni bu tespiti iten neden, birçok olay yaşadı eczacılar bu tespitin oluşmasıyla ilgili.

Geçmişte etiketsiz ilaç satmaya ilk başlayıp diğer özel dağıtım kanallarını bu şekilde davranmaya zorunlu kılan, 1994 yılında eczacının karlılığını düşüren bazı firmalara karşı eczacı odalarının yaptıkları eylemler bu firmaların ilaçlarını almayarak destek veren kooperatifler, son dönemde yaşanan iskonto iptalleri, kâr oranlarının aşağı çekilmesi veya ilaç fiyat düşüşlerinde, özel dağıtım kanallarından farklı bir tavır izleyememişlerdir. Bu konuda kârlılığı kendisine tek hedef olarak seçmiş ve eczacıyı korumak yerine, kendini korumayı daha akılcı görmüştür, tıpkı özel dağıtım kanalları gibi.

Bugün eczacının, hangi ilacı hangi iskonto ile aldığını, dönemsel olarak sanayinin yaptığı iskonto iptallerini takip etme pratiği yoktur, bunu eczacıya sunacak olan kooperatifler olmalıdır ama bu anlamda da yapılan bir şey yoktur. Çünkü kooperatiflerin de ilaç sanayi ile iyi geçinme gibi bir zorunluluğu vardır, tıpkı özel dağıtım kanalları gibi.

Özel dağıtım kanalları ülkenin her noktasına en kısa sürede ilacı ulaştırma ile ilgili yapılanma içine girerken,

kooperatifler yapılarını tehlikeye düşürebilecekleri endişesi ile kendilerine uygun gördükleri bölgelerin dışına çıkmadıkları gibi, endişelerini giderecek bir model üzerinde çalışmaya da gerek duymamaktadırlar.

Ecza kooperatiflerinin yapılanma ve çalışma ilkelerinden olan, açık yapılanma ve demokratik yönetim ile ilgili de iyi bir çizgilerinin olduğu söylenemez. Ecza kooperatiflerinin 1999 yılında yaşadıkları çöküş öncesinde eczacı kamuoyunda yarattıkları güven sorunu, bugün Ecza kooperatiflerinin gelişmesinde, eczacı katkısının alınmamasına neden olan en büyük etkidir.

Ecza kooperatiflerinin ortak akıldan uzaklaşarak, tek adam ile yönetilmeleri ciddi bir güven sorunu yaratmıştır. Ecza kooperatiflerine destek anlamında verilen eczacı çeklerinin eczacıyı sıkıntıya sokacak şekilde rastgele rakamlar yazılarak ilaç firmalarına verilmesi ve firmaların eczacı hakkında yasal alacak takibi başlatması, genel kurul için hazırlanan ve gerçek rakamlar içermeyen bilançolar da zamanla eczacıda güven sorunu yaratmıştır.

13 Haziran 1999'da AYEK Genel Kurulu'nda, denetleme kurulu raporu "tüm hesapların düzgün ve muhasebe ilkelerine uygun ve AYEK'in yeniden yapılanma düşüncesi doğrultusunda, kurum işleyişini uluslararası standarda ulaştırma ve sistemleştirme çalışmalarında olduğu memnuniyetle gözlemlenmiştir" şeklinde olup, 4,5 trilyon TL artı değer veren bilanço onaylanmış, 25 Şubat 2000 günü ise, yani yedi ay sonra, aynı denetleme kurulunun raporuyla, 7 trilyon TL borç ile kapanma kararı hiçbir çekince koymadan onaylanmıştır.







Demokratik yapılanma olarak tarif edilen ecza kooperatiflerinin yapılanma şekline baktığımızda; dar kadrolarla yapılan toplantı sonucu oluşturulan yönetim kadrolarının, artık sadece apartman yöneticisi seçimlerinde uygulanan vekalet ile oy kullanma yöntemiyle seçilmeleri ve eczanesinin aylık cirosu 15 milyar olan ve belki çek bile kullanmayan birçok eczacının aylık 20 trilyon ciro lu ecza kooperatiflerine yönetici seçildiği görülmektedir. Bizler de bu yöneticilerin engin öngörülerini(!) ile kooperatiflerin hedeflerinin büyümesini beklerken, onlar, ecza kooperatifi yöneticisi olarak, her şeyi tek kişiye bırakarak köşelerine çekiliyor ve 1979 yılındaki başarılarını anlatıyorlar.

Değerli meslektaşlarım; analistler bir toplumu, ekonomik ve sosyal istatistiklerle ölçme eğilimindedirler, işsizlik oranı, GSYİH oranı gibi oranlar o toplumun yapısı hakkında önemli bilgiler sunar insana. Ancak bence bir toplumun yönünü belirlemek için, o toplumun hayallerinin mi hatıralarından daha fazla, yoksa hatıralarının mı hayallerinden daha çok olduğunu tespit etmek gerekir. Bir şirketin zorda olduğunu anlamamızı sağlayan önemli göstergelerinden biri, geçmişte ne kadar iyi olduklarını söylemeleridir. Hatıralar hayalleri geçtiğinde son çok yakındır.

Gerçekten başarılı bir sistemin veya yapının göstergesi eskiden onu başarılı kılan şeyi bırakıp yeni başlangıçlar yapma arzusudur.

Değerli meslektaşlarım; değişim zordur ve değişim en çok değişime hazırlıksız yakalananlar ve değişime ayak uyduramayanlar için çok zordur. Ama değişim doğaldır, yeni bir şey değildir ve önemlidir.

**Gerek devlet tarafından, gerekse de ilaç sanayinin eczanelere yaptığı dayatmalara karşı eczacıyı korumanın olmazsa olmazı; TEKB ve TEB in birlikte hareket etme zorunluluğudur. Fakat her iki yapıya da baktığımızda birlikte davranma becerisi gösteremedikleri için, eczacıya şimdi ve gelecekte büyük zararlar verecek bir yapılanmanın sorumlusu konumundalar.**

Dünya geliştikçe, dünyanın birçok yöresinde eski yapılanmaların yerini yeni tip yapılanmaların aldığı, eski birçok işin yok olup yerine yeni işlerin kurulduğunu, eski tip hizmetlerin yerini yeni tip hizmetlere bıraktığını ve müşteri memnuniyetinin her şeyin önüne geçtiğini görüyoruz.

Değişime ayak uyduramayan işlerin, yapıların hatta şehirlerin bile zaman içerisinde yok olduğuna tanıklık ettiğimiz bir dönemden geçiyoruz. Sağlıklı oluşturulmayan, yetersiz ve birikimsiz oluşan yönetimlerin, yarattıkları en büyük zarar, örgütlerini bir kişi tarafından yönetilmek zorunda bırakmalarıdır.

Doğu toplumlarına özgü olan tek kişinin yönetim modeli, yönetenin tek güç haline gelmesine sebep olmakta ve sonuçta ortak akıldan uzaklaşarak "sadece benim yaptığım doğrudur" zihniyetini yaratmaktadır. Tarihte ortak akıl kullanmadan, tek başına verilen kararların, insanları ve ülkeleri ne hallere getirdiklerini çok kötü dersler alarak gördük.

Artık ülkelerin ve toplumların, tek kişinin yönetimi ile bilgi toplumu haline gelmesi ve gelişmiş bir yapı oluşturma şansları yoktur. Hızlı gelişen ve büyüyen ülkeler ve toplumlar, MERİTOKRASİ denilen, toplumu bilgili ve birikimli bir grup insanın yönetmesi kavramını uygulamaktadırlar.

Sanayi devrimi sırasında buluşları ve yenilikleri niteleyen şey nasıl ki bireysel dehalarsa, bu çağda da yenilikleri ve buluşları niteleyen şey yetenekli topluluklar biçiminde çalışan insanların ortak ve katılımcı yenilikçiliğidir.

Bugün hepimize düşen ortak görev; gerek ecza kooperatifi ve eczacı odası yönetimlerine, gerekse de Eczacılar Birliği yönetimine, ortak akıl kullanan yapıların taşınmasını sağlamak olmalıdır.....